

Nr 178.

Av herr **Lindhagen m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:ti fråga om åstadkommande av en sammankomst av de svenska och danska riksdagarnas samt det norska stortingets ledamöter.

I en föregående motion om angelägenheten att i sammanhang med uppgörelsen efter världskriget eller eljest överväga frågan om inrättandet av ett världsparlament och en världsregering har framhållits, hurusom dynastierna, generalerna och diplomaterna visat sig vara inkompetenta och obehöriga ledare av världssamhällets öden, samt att folken omsider böra genom sina egna representanter kräva inflytande i de mellanfolkliga ärendena.

Med stöd av grundlagar och konstitutionell praxis har den mellanfolkliga politiken letts företrädesvis av regeringarna, som också ensam haft beslutanderätten. Parlamenten få bevilja penningar och även petitionera, men helst böra de icke alls blanda sig i de utrikespolitiska angelägenheterna.

Allt mera har man fått en känsla av att denna ordning icke är hållbar. Men man har ännu icke kommit sig för att konstitutionellt bryta med densamma avsevärt. Det är väl därför enskilda medlemmar i riksförsamlingarna bildat enskilda interparlamentariska grupper och sedan sammanslutit dem till en interparlamentarisk union. En sådan sammanslutning har den praktiska uppgiften, att ett internationellt samarbete därigenom underlättas. Den är å andra sidan en tämligen godtycklig organisation, som icke handlar under representantskapets ansvar och med tillbörlig hänsyn till den opinion, som representeras av valmanskåren. Uppgiften måste därför vara, utom större inflytande för varje lands verkliga folkrepresentation, att även de olika ländernas officiella parlament kunna samman-

komma själva eller genom ombud liksom regeringarna bruka sammanträffa personligen eller genom utsedda fullmäktige.

Detta måste också gälla trängre sammanslutningar mellan vissa folk och således även behandlingen av de tre skandinaviska folkens angelägenheter. Under de senaste tiderna har kravet på en samverkan mellan nordens folk på mångahanda sätt tagit sig allt livligare uttryck. Man har en allmän förnimmelse, hurusom ett växande samförstånd mellan dessa folk och ett fortsatt organiserande på frivillighetens väg av ett sådant samförstånd, i den mån det lämpligen kan ske, är av vittgående betydelse för dessa folk själva och en viktig insats tillika i det mellanfolkliga fredsarbetet.

Vid 1913 års riksdag begärdes av regeringen ett anslag för den nittonde interparlamentariska konferensens hållande i Stockholm 1914. Med anledning härav och i anslutning till ovannämnda uppfattning väcktes en motion, däri framhölls vikten av att de skandinaviska strävandena blevo allt mer även en officiell angelägenhet, och yttrades i motionen härom bland annat följande:

Den ifrågavarande propositionen leder, såsom redan erinrats, tankarna osökt till ett naturligt uppslag i det nu angivna avseendet. Det synes mig böra riktas en inbjudan särskilt till medlemmarna i norska stortinget och danska riksdagen att jämte medlemmarna i svenska riksdagen sammanträda i Stockholm i samband med den interparlamentariska kongressen till ömsesidig förbrödring och överläggning om några elementära angelägenheter. För min del synes mig visserligen, att ett sådant sammanträffande ensamt och tankarnas koncentrerings på detsamma skulle vara ett lyckligare och fruktbarare uppslag till firandet av den hundraåriga freden på skandinaviska halvön än det som tagits av parlamentariska gruppen. Men då meningarna härom kunna vara olika, synas desamma lämpligen kunna enas genom att förena båda syftemålen, som ju onekligen stå varandra särdeles nära och väl ledda i själva anordnandet också kunna stödja varandra ömsesidigt vid det ifrågavarande tillfället.

Det är av betydelse, att just de officiella riksförsamlingarna inbjudas på föreslaget sätt. De interparlamentariska grupperna äro endast enskilda sammanslutningar utan direktiv eller kontroll från de officiella parlamenten. Deras konstitution är också ofullständig, då den bland annat icke inrymmer obetingad rätt för olika meningar att få sina förslag under prövning vid plenarförsamlingarnas möten. I varje fall är det för mycket sagt, synes mig, då den svenska gruppen i sin omförmälda framställning yttrar, att det, »är Riksdagen själv som genom sin interparlamentariska grupp är den inbjudande». Varje medlem av de tre riksförsamlingarna bör hava rätt, om han så vill, att vara med och detta just i sin nyssnämnda egenskap.

Likaså måste ett organiserande av sammanträffandet äga rum icke minst i syfte att anordna överläggningar om detsammans huvudsakliga uppgift samt

finna former för avgivande av förslag, om vilka överläggningar och beslut önskas. Detta torde lämpligen kunna ordnas genom en kommitté, tillsatt av regeringen med uppgift att dessutom samarbeta med den parlamentariska gruppens styrelse, eller ock kunde det gemensamma uppdraget lämnas åt det senare eventuellt förstärkt med andra intresserade. Bidragen från det allmänna sida för kostnadernas betäckande skulle utgå för båda konferenserna, vare sig de hållas samtidigt eller omedelbart efter varandra, ur det belopp, som nu äskas i den kungl. propositionen, varom riksdagen skulle göra förbehåll vid beviljandet av det begärda anslaget. Eventuellt behövs måhända någon mindre förhöjning uti beloppet, som ju dock av mången lärar anses för sig väl högt tilltaget ensamt för det ändamål, som avsetts med detsamma. Anslaget skall naturligtvis även för detta nya ändamål beviljas endast under förutsättning att vid förfrågan utrönes, att avsevärd anslutning är att påräkna från norska och danska parlamentsledamöter, och regeringen i följd därav finner en inbjudning lämpligen böra komma till stånd.

Viktigt är också för denna skandinaviska konferens att tillfälle att bevista den beredes icke blott såsom vanligen är fallet vid dylika tillfällen endast de mera bemedlade eller privilegierade utan ock i all synnerhet de övriga parlamentsledamöterna. Fribiljetter böra därför medgivas för både norska, danska och svenska deltagare för resan på de svenska statsbanorna samt genom enskild företagsamhet ombesörjas fri inackordering för de resande hos familjer i huvudstaden.

Nu inser jag mycket väl, att för mången kommer den tanken att framställa sig, huruvida ej tilldragelsen år 1905 fortfarande reser sig som ett oöverstigligt hinder mot en sådan inbjudan, som nu ifrågasatts. Härpå kan med fog svaras, att den dock uppenbarligen ej bör göra det. Partilivet skall aldrig uträtta något, om det icke förstår eller tvingas att giva rum ibland för de oföränderliga och offentligen förkunnade sedelagarna, och även i politiken komma impulserna till de stora framstegen endast från de hugstora handlingarna. Det vore förefaller det mig gamla Sverige värdigt att såsom motstycke till 1814, då det sände objudna svenska trupper mot Norges huvudstad, nu 1914 inviga ett nytt sekel i de skandinaviska folkens liv genom att i svenska huvudstaden med öppen famn mottaga inbjudna norska och danska folkrepresentanter.

På grund av vad sålunda anförts och med anknytning till tankarna i en av motionären gjord framställning till 1905 års urtima riksdag hemställdes, att riksdagen ville bevilja det begärda anslaget till den interparlamentariska konferensen, under villkor eller uttalande av den önskan, att på sätt Kungl. Maj:t ägde närmare överväga inbjudning om anslutning därtill funnes kunna påräknas, skedde till samtliga medlemmarna i de tre skandinaviska ländernas riksförsamlingar till ett samtidigt sammanträffande i Stockholm.

Detta förslag ledde emellertid ej till någonting. Ett senare försök

att i någon mån realisera tankegången i förslaget lyckades däremot bliva verklighet i och genom det besök som omkring 115 svenska riksdagsmän sommaren 1914 avlade i Kristiania för besök av norska jubileumsutställningen, därvid ett enskilt sammanträffande med norska stortingsmän också ägde rum.

Nu erbjuder sig ett nytt tillfälle för att föra denna sak framåt och ha skälen därför ovan angivits. Nyligen hava de tre ländernas konungar och utrikesministrar sammanträffat i Malmö för att överlägga om Skandinavians förhållanden under världskrisen. Enligt gammal diplomatisk praxis eller på grund av okända förhållanden hava förhandlingarna uti alla delar hållits hemlighetsfulla. Norska stortingets medlemmar lära emellertid vid ett likaledes hemligt sammanträde fått en redogörelse av förhandlingarna, men ett motsvarande meddelande till svenska riksdagens medlemmar har åtminstone icke hitintills avhörts.

Det synes vara ett tidsenligt komplement till detta sammanträffande samt i och för sig en viktig angelägenhet och ett löftesrikt framsteg, att en motsvarande sammankomst äger rum även med de tre nordiska rikenas parlament, helst i plenum. Sammanträffandet kunde ske i Malmö eller på någon annan plats, som befinnes lämpligare. Det har även kommit till vår kännedom att i ett föredrag, som doktor K. Schönheyder nyligen höll inför inemot ett hundratal stortingsmedlemmar och samtliga norska regeringsledamöter om den väpnade konkurrensen, denne tillika tagit till orda för ett gemensamt nordiskt parlamentariskt möte för antagande av en resolution om den europeiska framtidspolitikens huvudprinciper, som senare eventuellt kunde antagas även av övriga neutrala länder. Eventuellt kunna även andra spörsmål än de, som ha omedelbart sammanhang med världskrisen, komma under övervägande.

På grund av vad sålunda anförts och under åberopande jämväl av de åren 1911 och 1912 i riksdagen väckta framställningar om initiativ till ett vidgat skandinaviskt samarbete yrkas,

att riksdagen ville hemställa, att Kungl. Maj:t måtte inbjuda danska riksdagens och norska stortingets samtliga ledamöter att jänte svenska riksdagens medlemmar sammankomma för att överlägga och eventuellt besluta om de rättsgrundsatser, som i de nordiska ländernas och mänsklighetens intresse böra enligt deras uppfattning från de nordiska länderna framföras och

göras gällande vid den stora slutuppgörelsen efter världskriget, ävensom vidtaga erforderliga åtgärder för att detta möte snarast möjligt må komma till stånd på plats, som kan befinnas lämplig.

Stockholm den 5 februari 1915.

Carl Lindhagen.

Oskar Kloo.

K. Lundberg.

Z. Höglund.

W. K. Skareen.

Magnus Bengtsson.

*C. O. Johansson,
Sollefteå.*

Nils Olsson.

C. Winberg.

Algot Törnkvist.

Fabian Månsson.

Rikard Eronn.

C. G. Lindstam.

Ivar Vennerström.

Ernst Hage.

E. A. Leksell.

